

3

تورک پوری

Yd: 3

Page: 3 (51)

17/Esruinovel 1329

اون بکس کونده بر جیقار

تورکلرک فائده سنه چالیشیر

ارمنی ملی شنلکاری

۱۹۱۳ سنه میلادی سی تشرین اولنك ۱۳ نجی بازار کونی، ارمنی وطنداشلیرمزك مدن و ملی بریایراملری باشلادی. انسانلر طرفندن یاپیلان و یازیلان تاریخنك نه خوش تصادقلری واردرد: آناتولی حیاتیچون پك مهم برسنه اولان میلادك ۱۹۱۳ نجی ییلی، ارمنی حرفلری ایجادینك ۱۵۰۰ نجی وارمنی طباعتك ۴۰۰ نجی سنه دوریه سنه راست کلیسور... ملتلك تكامل وانكشافده، ژوبیله لر (سنه دوریه لك) جدی فائده لری محققدر: ژوبیله کونلرنده ملت، ماضی به ارجاع نظر ایدرهك قطع اولونان مسافه یی، کلوب کچن وقایعی خاطرلار؛ حالده کی اقتدار و فعالیتك درجه سنی اولچهر؛ استقباله دائر تصورلرخی، امللرخی قوتلندیریر و یایار... ۴۱۳ - ۱۵۱۳ - ۱۹۱۳! بوتاریخی رقلر اطرافده، عثمانلی ارمنیلرك اوچ، بش کون اول یاپدقلری شعله لی شللك، احتمال که ارمنستانك بیرانس و ایران آرمه سنده محافظه مختاریت ایتدیکی دوردنبری کوریه مهین بر هوای سربستی و جسارتله محاط ایدی. او هوای سربستی و جسارته حق قرانه بیلیمك ایچون، ارمنی وطنداشلیرمزك پك چوق چالیشمش و چالیشمقده بولنمش اولدقلرخی اعتراف ضروریدر.

کونده لك جریده لر، ارمنی حرفلری شنلکاری خلی تفصیلات ویرهك یازدیله؛ لکن هپ یازدقلری ظواهردی. قوم قپو جوارنده کی کایسالدردن بریسنی زیارتیه کیدن بر محرریمز مشاهداتی خلاصه سنی شویله آکلادتدی:

«خلق پك چوق وپك شندی. ارمنی ملتلك اك اشاغی طبقه لرینه قدر وجدان ملی نفوذ ایشدر. قلیق و قیافتلردن بالقچی، قایقچی، طولومبه جی طن اولونان کیمسه لر بیه. شللكه آکلایه رق، طویه رق، امیدلر، امللر بسلیه رك اشتراك ایدیلوردی. کلیسانك تصاویر مقدسه بولونان محله بر پرده چکلمش و بوبله جه کلیسا، کلیسالکدن چیقاریلوب بر نوع قوفه رانس سالونی حالته کتیریلشدی، پرده نك اوزرینه آلی، ماویلی بر رسم یاپیشدیریلشدی. دهها آشاغیده چلنکر، رسم لوحه لری دیزیلش و اونلر اطرافنه قپ قیزیل کوملکی کوچوك جوجقلر طوبلاشمیدی. بر باندو موزیقه، السیپلر، مارشلر، حتی ... والسر ترنم ایدیلوردی. راست کلدیکم کنج بر ارمنی وطنداشدن کوردیکم شیلر حقنده بر آرمه معلومات ایسته دم. پرده یه طوبلی ایکنه ایله یاپیشدیریلن آلی ماویلی

رسم: «ماي هايستان» يعنى ارمنستان شھرى آرمەسى، دھا قيصە جەسى ارمنستان آرمەسى
 ايمش. آشاغيدەكى رسملر، ارمنى حرفلىرى وارمنى. مطبعە جيلكىنى ايجاد ايدىن ذاتلرك رسملىرى
 ايمش. چانك اونلرك شرفنە قونمش ايمش. قزىل كوملكلى چوجقلره كلنجه، دورسابقدهكى
 ارمنى وقعە مؤسغە سندنېرى بعض مکتب چوجقلرى بويله قزىل كوملك كيبورلرمنش...
 كنيسا قاپوسى اوكنه ژوبيله مخصوص قارت پوستالار. رساله لر، رسملر، قوقاردلر،
 قوردلر صانان آدملر صره لئمشدى. هېسندن آلدەم. قارت پوستالارلك بعضلرندە حرف
 ومطبعە موجدلرئك رسملىرى، بعضلرندە ايسه اوستنە قوجه بر تاج كيدرلش «ماي هايستان»
 ايله يدى ارمنى قرالئك محتمت تصويرلىرى واردى. قوردلر مائى وقيرمىزى رنكلر دهايدى.
 خلقك چوغى بوقوردلر لدن طاقشدى، واورالرده طولاشان و وطنداشلىرىك بايراملرىنە
 صمبىتلە اشتراك ايتدىكى طوق، حارمتبسم ومسعود چهر دسندن پك ابى آكلاشيلان بر
 تورك قوميسر افندى بيله رسمى قاپوئى او قوردلرله تزيين ايله مشدى... بوايكي رنك
 امتزاجك نەبى تمثيل ايتدىكى بر قاچ وطنداشدين صوردم، ايضاح ايدەمدىلر. نهايت
 قوميسر افنديدن صورمق جسارتى بيله كوستردم؛ فقط اوده بيلمىوردى...
 ژوبيله مناسبتيله د. ك. افنديك «صباح» غزته سنە يازدىنى بر مقاله دده پك
 طوغرى، بالخاصه بز توركلر ايچون پك فائىدەلى سوزلر كوردك. آشاغى يە
 عينا نقل ايتدىكمىز او سوزلى قارلرئمىز دقتله اوقوسونلر.

«عناصر عثمانىة نك يكديكرىك تاريخه. ادبياتە. اقتصادى واجتماعى جريانلرئنه
 كسب اطلاع ايتلرى. آره ندهكى روابط اخوتك تأييد وتقويه سى نقطه نظرئدن. پك
 كوزل بر تاثير حصوله كتيره چكى دركادر. ملكه زده بوجهت شمدى يە قدر او درجه
 آز همت كوسترلش دركه مثلا (اسوچ) و (نوروچ) ادبائى و (ايسن) ك،
 پاخود (بژورنئژن بژورنسون) ك آثارى حقنە تركيه ددهكى روم وارمنى ادبيات
 حاضره سندن وسوريه دده، مصرده غايت بارلاق بر حيات جديده يە مظهر اولان عرب
 ادبياتئدن زياده يازى يازلش اولدىنى ادعا ايديله بيلير. حقيقتده عناصر مختلفه عثمانيه
 لسانلرندەده عثمانى ادبائى وتركلك عالندهكى جريانلر حقنە نشر ازلان آثار آزدرد.
 محدود بر مقدارده ترجمه لر وغزته، رساله موقوته مقاله لرى خارجنده او لسانلر دده
 بر شئى كوستريه من. بو متقابل بيكانه لكك مملكه نك منافع حقيقه سى نقطه نظرئدن
 مخذورئرى پك عيان اولديغندن. تعدادى زائد عد ايلرز. بر حيات منفردە سياسيه يە
 مالئك و بناء عليه يكديكرىك بيانجيسى. دولتلر مياننده بيله اهالى نك تاريخه، ادبياتە،
 آداب وعاداته، ادبى واجتماعى جريانلره وقوقى بر رابطه معنويه تشكيل ايدرك سائق
 مخادنت اولديغنه كوره، وحدت عثمانيه يە منسوبىلرى جهتيه عين عضوسياسينك اقسامى
 تشكيل ايدن عناصرك يكديكرىك ماضى وحاضرى بيلملى كچيردكارى حيات مشتركه نك
 لوازم قطعە سندن عدينه شايدندر. بو نقطه نظرئدن السنه مختلفه ايله نشر اولتان مطبوعات
 عثمانيه يە دوشن وظيفه پك بيوكدر.»

بركت و يرسين، صوك زمانلرده ارمنى وطنداشليمزك هميتله ارمنى ادبياتندن بعض نمونهلر توركچه يه ترجمه اولميه باشلاندى . س . سيرنس افدينك «ارمنى ادبياتى نمونهلرى» بومساعينك قيمتدار ثمراتنددر. سيرنس افدى يه متشكرز . و آجدينى چيغرده دوامنى چوق رجا ايدرز . كلكيان افدينك ديديكى كى «محبت انستيله اولور .»

توركلك شئرنى

عثمانلى معارف جمعيتى . — تشرين اولك ۱۳ نجي بازاركونى - ارمنى مى شىنلكرى بويوك برقوت وشعشعاهيله استانبولك هرطرفنده كورله ركن - بك اوغلى سبطانى مکتبده «عثمانلى معارف جمعيتك رسم كشادى»، كال سكونله، اجرا اولوندى. رسم كشاد سالونى غريك هرهانكى برپايختندم بولسه، اونكله هم آهنگ اوله جق قدر ممتاز، تميز ورنكسز ايدى . سالونه عثمانلى حيات اجتماعيه سنك زبده مسندن بعض ذاتلرله اك منور كنجللكك بر قسمى طويلانمشدى . سياه وبياضدن عبارت وقور وبراآز قسوتلى بر رنك ، قطعى بر سكونت ، وآنجه لمش بر نزاكت ، سالونك اك كوزه چاريان صفتلرنددى . جمعيتك رئيس فخريسى حضرتلرله فخرى رئيس تائيسى تشريف ايمه مشلردى . شهاب الدين سليمان بك ، سالونك سجييه سيلاه تمامآ آهنگدار اوزون بر قونقه رانس ويردى . عثمانلى معارف جمعيتك لزومنه دائر، انگلتره دن، فرانسه دن، حتى ... اوروكواى دن اورنگار كوستردى . عثمانلى كنج اديب ومنقده لرنيك اك شخصيلرندن عد اولونان محترم شهاب الدين بك عثمانليره اورنگ بولمقده ده شخصيت ممتازه سنى كوستروردى . قونقه رانسى ديكاركن مى معماريمز كال الدين بكك سوزلرى خاطريره كلدى : «اولا استانبولى پاريسه بكنرته يه چاليمشلردى ، اوفى ياپاماديلر . شمدى ده بكرشه بكنرتمك استيورلر؛ حالوكه استانبول باقيلماضلغيله برابر، صرف صنعت نظريندن بيله، دكل بكرشدن، پاريسدن ده كوزلدر...» بيلمورم نه دن ، عثمانلى معارف جمعيتك رسم كشادنده خلقدن ، مى روحدن ، ايمانلى امللردن طوغان صولت وشدق طويئادم . جمعيت پاك چلبى ايدى . لآنكه بكك كورولتلى ادرنه مارشى بيله جمعيتى حقيبه صارصاهادى . دهاى صنعتى، توركلك آبرام قابارارق تجيل ايتديكم زكى بكك چيتين ، اينجه ، رقيق ، ظريف پارچه لرى بوجعته دها اويغون كلييوردى . زكى بكك استعداد عظيمندن، توركلكه ايمانم - اكر ممكنسه - دها زياده قوتلندى . شمدى دوشنيورم : بورسم كشاد اجتماعندن اك اوزون مدت پابدار قالاچق خاطره ، بلكه ده يالگىز زكى بكك سحر صنعتيله اوچ تلدن قوباروب ، قولاقلرئمه وروحلرئمه بخش ايتديكى اوانجه ، بلورين ، صمدانى صدارل اولاجقدر ... زيرا عثمانلى معارف جمعيتى عصرئمزك اك مهم عامل اولان «ملت» ك تعيين وتوضيحه جدى اهميت ويرمه مشدر .